

Asia: VN/17391/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Pankki- ja tilitietoihin liittyvä lausuntopalaute:

Ehdotuksen mukaan Kelalla olisi oikeus saada pyynnöstä asian ratkaisemista varten välttämättömät tili-, saldo- ja varallisuustiedot rahalaitoksilta. Lisäksi Kelalla olisi oikeus pyytää rahalaitoksilta välttämättömiä tietoja tilitapahtumista, jollei hakija olisi kieltänyt tietojen pyytämistä.

Esityksen tavoitteena on, että asiakastieto liikkuisi sähköisesti ja turvallisesti. Tavoitteena on parantaa tiedonsaanti- ja luovutusääntelyä siten, että Kansaneläkelaitos saisi tarpeellisen käsityksen henkilön tilanteesta. Tietojenvaihdon avulla tavoitellaan etuuksia koskevien väärinkäytösten sekä virheellisten maksujen estämistä ja paljastamista.

STTK pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Ongelmana esityksessä on kuitenkin se, että Kela ei tarvitsisi tietojen pyytämiseen henkilön suostumusta, vaan saisi tili-, saldo- ja varallisuustiedot suoraan käyttöönsä. Esityksen mukaan hakija voisi kieltää pääsyn vain tilitapahtumatietoihin.

Kyse on tiedoista, jotka ovat perustuslain 10 §:n mukaisen yksityisyydensuojan piirissä ja väärinkäytökset muodostavat vain noin 0,5 prosenttia kaikista takaisinperintäratkaisuksista. Kyse on etuudenhakijan lisäksi myös hänen perheenjäseniänsä koskevista tiedoista. STTK katsoo, että esityksen yhdenmukaisuutta suhteessa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin sekä perustuslainmukaisuuteen olisi vielä tarkasti arvioitava.

Matkakorvauksiin (Kela-taksit) liittyvä lausuntopalaute:

Sairausvakuutuslain tietojen luovuttamista koskevaa 19 luvun 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös tietojen luovuttamisesta matkojen yhdistelyä suorittavalle tilausvälityskeskukselle niiden vakuutettujen osalta, joille matkakorvausta ei suoriteta suorakorvauksena. Ehdotettu tietojen luovutus koskisi niitä tilanteita, joissa suorakorvausoikeutta rajoitetaan toistuvien väärinkäytösten vuoksi. Ehdotus ei kuitenkaan rajoittaisi vakuutetun oikeutta matkakorvaukseen, sillä korvausta voisi hakea Kelalta jälkikäteen.

STTK pitää tärkeänä, että muutoksella ei rajoiteta vakuutetun oikeutta matkakorvaukseen.

Toimeentulotuessa huomioitavia laskuja koskevaan Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuteen liittyvä lausuntopalaute:

Toimeentulotukilakia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin jatkossa myös tiedon luovuttamisesta Kansaneläkelaitoksen ja toimeentulotuesta korvattavien perusmenojen laskuttajien välillä.

Esityksen mukaan tiedon luovuttaminen koskisi vain tilanteita, joissa Kansaneläkelaitos epäilee laskua väärennetyksi. STTK pitää muutosta perusteltuna.

Toimeentulotuen hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuuteen liittyvä lausuntopalaute:

Toimeentulotukilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyistä selkeämmin velvoitettaisiin henkilö toimittamaan tarvittavia selvityksiä talouden erillisyydestä ja oleskelupaikasta.

STTK pitää muutosta perusteltuna.

Lääkärinlausuntoja- ja todistuksia koskevan tiedonsaantioikeuden tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Sairausvakuutuslain tiedonsaantioikeutta ehdotetaan täsmennettäväksi. Tarkoituksena on se, että tarvittavat tiedot olisivat saatavissa etuuskäsittelyyn nykyistä sujuvammin suoraan Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta. Esityksen mukaan kysely- ja välityspalvelun nykyistä sujuvampi käyttö nopeuttaisi tietojensaantia ja parantaisi tietoturvaa.

STTK pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. STTK ei kuitenkaan pidä perusteltuna, että etuuden hakijalle ei anneta ensiksi itse mahdollisuutta toimittaa Kelalle terveydentilaansa koskevia tarvittavia tietoja. STTK ei myöskään pidä perusteltuna, että Kelalle annettaisiin suoraan pääsy henkilön terveydentilaa koskeviin tietoihin ilman henkilön suostumusta tai mahdollisuutta kieltää tämä.

Terveydentilaa koskevat tiedot ovat arkaluonteisia tietoja, kuten tilitapahtumatiedot. Esityksessä ei ole perusteltu, miksi henkilö ei voi kieltää pääsyä terveydentilaa koskeviin tietoihin, vaikka pääsy tilitapahtumatietoihin voitaisiin kieltää.

Esityksessä ei ole myöskään selvitetty, miten käytännössä estettäisiin se, että Kela ei saisi tietoonsa sellaista tietoa, joka ei suoraan ja välittömästi liity etuuspäätöksen tekemiseen.

STTK huomauttaa, että esityksen yhdenmukaisuutta suhteessa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin sekä perustuslainmukaisuuteen olisi vielä tarkasti arvioitava.

Muihin toteuttamisvaihtoehtoihin liittyvä lausuntopalaute:

-

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

-

Muu lausuntopalaute:

-

Koskela Samppa
STTK ry.